

## עטאללה מנצור : פעמיים קפה

הוא נולד למשפחה נוצרית, במשרדי הממשלה החליטו שהוא ערבי, הוא הרגיש את עצמו כן־אדם, הבריות ידעו שהוא עובד בעתון ישראלי ציוני. היא ידעה עליו רק את הפרט הרביעי. שניהם נסעו יחדיו באוטובוס. לא באשמתם נפגשו על אותו ספסל והודות לרוח הקרה התחילו לדבר. היא ירבה ליד החלון הפתוח והוא לידה והרוח הקרה הציקה לו. היא היתה לבושה אפודה סגורה שהבליטה את חמודות חזה וגוננה עליהן מפני הרוח. הוא היה לבוש חולצה פתוחה ולכן ביקש לסגור את השמשה, והיא נעתרה לבקשתו.

— מה אתה אומר! באמת קר לך? — צחקה.

— נסעתי היום בחולצה פתוחה — אמר כמתנצל.

— לאן אתה מגיע? — שאלה — היית צריך לדעת שבהרים קר היום ולהתלבש בבגדים חמים.

הוא הסביר כי אינו חדש בצפון. הוא לא רצה לנקוב בשם כפרו. מתוך נסיון קודם ידע כי מוטב לו לשכוח זאת ברגע זה. היא עלולה להפסיק את השיחה והוא נעים היה לו לשוחח עמה. על כן החליט כי מוטב לו להשיב תשובה עקיפה. לא אמר אלא שיליד הארץ הוא, וכי חוזר הוא לאחת מעיירות הצפון ובהגיעו לשם יוכל להחליף את לבושו. היא לא הוסיפה לשאול. אבל הוא היה מעונין להמשיך בשיחה ועל כן ניסה לחשוב על נושא מתאים להמשכה. הוא הרגיש כי מבחינה מוסרית הוא יכול לפתוח אתה בשיחה על נושא אחר כלשהו שהרי הרשתה לעצמה לדבר עמו תחילה. אבל בטרם ידבר חשב בזהירות על נושא שיוכל לעניינה. אחד הדברים שמתוך קריאה בספרים ידע שכל אשה מעוניינת בו הריהו לדבר על... עצמה. והוא החליט לדבר אתה על נושא זה.

— את ילדת הארץ גם־כן? — שאל.

— כן, אני ילדת ראש־פנה — אמרה. — משפחתי נמצאת בארץ קרוב לחמישים שנה.

הוא הרגיש כי מחובתו להביע את התפעלותו, על אף שהיה רגיל לבו במעמקי נפשו לכל הגאווה הריקה של המתעטפים במעשה אבותיהם, וזאת מתוך חשבון פשוט שאביו לא עשה דבר למענו, לפחות לא למען הצלחתו בחיים.

— הו... כן? כליכך הרבה זמן? באמת, יפה! — ומתוך חשש שלא היו דבריו משכנעים ביותר הוסיף: — יפה, יפה מאד!

שוב ירדה שתיקה, שתיקה שהעיקה עליו. היא הביטה על הנוף בעד החלון והוא קינא בהרים שזכו לתשומת-לבה. מעט-מעט החל לשנוא אותם. שונא היה את הנוף הזה הנהיר לו כל-כך. בלבו התפלל שיעלם הנוף הזה, היפה ובמקומו יופיע נוף אחר, לא מעניין. הוא ידע כי תפילתו לא תיענה, ובכל זאת — חזר עליה. הוא ייסר את עצמו בישיבה לא נוחה, דרוכה בציפיה למוצא-פיה. והיא לא דיברה. לבסוף הוציא מכיסו את העתון והחל לדפדף בו.

הכותרות לא משכו אותו עד שמצא לו תיבה קטנה. הוא הסמיך את העתון אל פניו וקרא על ברכת הנשיא לבני הדת הנוצרית לקראת חג-המולד המתקרב. הוא חיך והפך במהירות את העתון. חושש היה שמא „יסגיר“ אותו חיוכו ויגלה לה מה שרצה להסתיר ממנה. הוא מתח את שתי ידיו ופתח את העתון כדי להציץ בדפים הפנימיים, ופתאום שמע את קולה:

— אפשר לקבל חלק מן העתון? — אמרה.

הוא שמח על שדיברה, הגם שהעתון עלול להשכיחו ממנה שוב. הוא נתן לה את העתון. היא הפצירה בו שיניח לעצמו חלק מן העתון, והוא סירב. — אין לך אנשים הקוראים עתונים פחות מעתונאים — אמר לה, אף כי היטב ידע שאין זו האמת. אבל הוא לא חשב מאומה בדברו. אולי אמר זאת מתוך נסיון לחקות סגנון דיבור שהורגל לשמעו.

— מה, אתה עתונאי? — פקחה עליו זוג עיניים תוהות.

— כן — השיב בקצרה. — אני עתונאי.

— באיזה עתון? — חקרה אותו.

— „המולדת“ — השיב בשמץ של גאווה, מדעתו שהוא עובד ב„העתון“ בה”א-הידיעה.

— מה אתה אומר? יפה!... יפה מאוד! — אמרה.

אחר-כך קילחה שיחתם. הנוף הסובב לא הוסיף להתחרות בו. היא סיפרה לו בצער שאינה מקבלת את העתון שלו לפי שאביה קורא קבע את „השחר“, ואף-על-פי-כן לא נעלם ממנה שעתונו הוא העתון. היא הבטיחה לעקוב אחריו בעתון והוא בלבו החליט לעקוב אחריה... בחיים. בנעימה מפורשת של רצון ניאותה להחליף אתו כתבות ובתחנה הבאה היה עליו להיפרד ממנה.

— להתראות, להתראות, רינה — קרא עם רדתו מן האוטובוס.

נדמה היה לו כי שמע אותה אומרת: „להתראות“.

אותו יום כתב אליה. חשש שלא תזכור אותו. הוא החליט להשתמש במכונת-הכתיבה של המערכת כי דבר זה יסייע לעשות עליה את הרושם המבוקש ולהזכיר לה כי עתונאי הוא הכותב אליה. העובדה שלא היה לו מה לכתוב לא הפריעה לו. בעבודה התרגל לכתוב המון דברים מעניינים וחשובים פחות מהרגשתו כלפיה, דברים שלא היה לו כל קשר נפשי אליהם. הוא סיפר לה על ההתרגשות הנעימה שגרמה לו פגישתם המקרית. הוא סיפר לה על הריקנות שבחיי האיזור בו הוא

חי. הוא הציע לה פגישה. את שמו חתם בסוף המכתב במיידו, כמו שהנימוס מחייב. עם סיום המכתב לקח אותו לידו ובחן את מראיתו. השורות המסודרות מצאו חן בעיניו. שלוש שורות קצרות בתחילתו ועשר שורות שלמות. טוב. הוא החליט לקרוא אותו. טוב, טוב, טוב... בעצם, מה הוא מספר לה על „הריקנות שבחיי האיזור“? האם אין חשש שהיא תבין מדבריו שהוא אדם משועמם, שעל הריקנות שפורעצמו הוא מדבר? והוא מחק, מחק ומחק עד ששתי השורות נראו ככתם שחור מעשה ידי הצנזור. חזר ונטל לידו את המכתב וסקר אותו. הפעם צורת המכתב היא שלא הניחה את דעתו. צריך לכתוב אותו מחדש. במקום על הריקנות, הוא יספר לה על הגאווה הממלאת לבו של עתונאי המגלה אוצר של ענין באיזור שלו. אולי תחשוב כי בה המדובר ודבר זה אולי יגרום לה הנאה, והוא אין לו כל התנגדות לכך. היא גרמה לו קורת־רוח והוא ישמח לגמול לה. הוא חש סיפוק על מוצא כזה מעניין ה„ריקנות“, ומה־גם שהוא מוצא של אמת. היא נראתה לו אוצר גדול ויקר שימלא את חייו עניין. רק דבר אחד יסר אותו ולא נתן לו מנות. היא אינה יודעת את שאר העובדות עליו, ופעם אחת יהיה צורך לספר לה. בינתיים הסתפק באמונה כי לא תיבהל.

תשובתה, שהגיעה כעבור ימים אחדים, היתה ארוכה ומנומסת. היא מצאה פנאי מספיק לספר לו על ההנאה שהסב לה מראה הנוף שבו עברו בנסיעתם. נתברר שהיא אוהבת את הרי הגליל, את העמקים. בסוף מכתבה היא מספרת על רשימה אחת שלו שקראה בעתון. היא מביעה את פליאתה... על שום מה פתאום מצא לו ענין לכתוב על... ערבים!!!

הוא הרגיש את הסערה מתקרבת. אשר חשש מפניו הנה הגיע. עכשיו הוא חייב לתרץ זאת, לתרץ את „הענין“ שהוא מוצא בערבים.

אפילו הסכמתה לפגישה שהציע לה לא ניחמתו. הוא ידע כי בפגישתם לא ידברו על ההצגה האחרונה של „הבימה“ אף לא על הסרט האחרון שראו. אבל דווקא לצורך כך היתה נחוצה לו. צריך היה שתהיה לו מחציתו השניה ולא צד שני בויתו שבו שניהם כאחד אינם אלא ברגים קטנים. הוא החליט לא להתוכח, אבל גם לא לשקר.

לפגישה הגיע לפניה, כדרכו. תמיד העדיף לחכות מאשר לבוא באיזור. אבל גם היא לא איחרה. חמש דקות לפני המועד הופיעה ונראה היה בה כי טרחה הרבה לקראת הפגישה. פניה זהרו אף נעזרו לשם כך בצבעים מתאימים, שמלתה המשובצת העידה על טעם ועל אמצעים, שערה הארוך התבדר ברוח כאילו לפי הזמנתו — ולבו נצבט בו. כבר היה חושש מפני סיפור הפרטים הנעלמים.

החלפת הברכות היתה קצרה. יחדיו צעדו דוממים לקראת בית־הקפה הקטן שעמד בפנית הרחוב. באחת הפינות ישבו באולם הקטן, המשועמם, המפסק.

— את אוהבת לשמוע סיפורים? — שאל.

היא הביטה בעיניו סקרנית, חיוך נסוך על פניה. הוא רצה לספר סיפור, אף שלא היה לו כל בטחון שהיא רוצה לשמוע, פתח ואמר:

„פעם אחת היה נזיר אוהב גוף במנזר ליד יריחו. יום-יום היה הנזיר הזה סוקר את הסביבה במבטו הבוהן. יום אחד הבחין בנשר ענק העומד על הצלב שמעל למגדל כניסתו. כעבור שניה עף לו הנשר, ועם מעופו התברר לנזיר כי הנשר השאיר על הצלב חומר שאינו יאה לחפץ הקדוש. הנזיר נתמלא חימה על העוף החצוף. כעבור ימים אחדים שוב הבחין הנזיר באותה פעולה של הנשר, ורוגזו עלה. כעבור שבוע חזר הדבר בפעם השלישית והפעם החליט הנזיר לנקום. לקח מעט בשר, טחן אותו היטב ועירבבו בכמות הגונה של פלפל חריף במיוחד, הניח את הבשר בתוך סיר והשאירו ליד הצלב מעל למגדל הכנסיה. בסיר שני שהניח בסמוך השאיר הנזיר כמות הגונה של ערק חריף ומשכר.

„למחרת היום שוב בא הנשר כדרכו. הוא עשה מה שעשה בתחילה, אבל בטרם יעוף ראה את הבשר ומילא כרסו ממנו. הפלפל החריף צרב את קיבתו ונדמה היה לו כאילו אש בוערת בגופו פנימה. תר בעיניו אחר מים, ראה את הערק והחל ללגום וללגום ממנו כדי לשכור את צמאונו הנורא. הקצרה: הנשר השתכר, ניסה לעוף ו... נפל לתוך חצר המנזר. הנזיר תפס אותו.

„אילו היית נוצרי לא היית עושה את אשר עשית ולא היית מטנף את הצלב הקדוש. אילו היית יהודי לא היית אוכל טריפה, ואילו היית מוסלמי לא היית שותה משקאות חריפים. סוף דבר, הרי אתה חסר-דת. אתה חסר שייכות! הרשות נתונה לעונתך ולהרגך!”

הוא סיים את סיפורו ושתק. היא לא אמרה דבר. היא חיכתה שיסיים את דבריו המשובים.

את המצב הציל המלצר בהופעתו.

— כן, רבותי... תשתו משהו?

— מה דעתך על... קפה? — שאל אותה. היא נענעה בראשה לאות הסכמה. בתנועת-יד אמר למלצר „פעמיים קפה”. הוסיף ואמר: „תורכי”.

— ומה הלאה? — שאלה כשהתרחק המלצר.

— רצית לדעת מה פתאום מצאתי לי ענין בערבים. אולי הסיפור הזה יסביר לך. הם „חסרי דת” לגבי שני הצדדים, לגבי שני עברי הגבול. פעם הם נחשבים ישראלים ופעם ערבים. הנה לפניך דוגמה קרובה מאד... אני.

פניה קפאו, החיוך הסלחני שהאיר את פניה נעלם. דומה היה שהיא מצפה לשמוע עוד דברים מפיו, והוא לא רצה לאכזבה.

— כזה הוא המצב, רינה — הוסיף, כקובע עובדה מוגמרת.

— בעצם הייתי צריכה לדעת לפי השם! מתי הגעת ארצה?

זאת היתה השאלה המאכזבת ביותר שיכול היה לצפות לה מצדה.

— מתי שמעת על עליה ערבית לארץ?!

— איני יודעת... מה, בכלל לא נותנים לעלות מארצות ערב?  
 הוא התקשה להאמין למשמע־אזניו. הייתכן כי העיניים השחורות הגדולות האלו,  
 שנראו לו מפיקות חכמה עמוקה, מגלמות בורות כזאת?  
 — אני ערבי — אמר וחזר בהתזת הברות. — אני ערבי!  
 — מה אתה רוצה להגיד לי? אתה מסתנן?  
 הוא לא העז לבטא מה שעלה במוחו. רצה להוסיף ולהיות מנומס. נראה היה  
 ששתיקתו מעיקה עליה.  
 — מה אתה, מרגל? — שאלה בקול גבוה מעט מן הרגיל.  
 — קשה, קשה להאמין — מילמל לנפשו.  
 כפי הנראה שמעה איך הוא מהרהר בקול רם. היא תזרה על דבריו:  
 — קשה, קשה להאמין ו... להבין!  
 — קשה — הסכים עמה מטעמים משלו. — קשה מאד!  
 כאשר לגם את הקפה שלו חשב על ילידת־הארץ הזאת שאינה יודעת על קיום  
 ערבים במדינה, שלגביה ערבים יכולים להיות רק מסתננים או מרגלים. היא, מן־  
 הסתם, תמהה על הצעיר שהזמין אותה לפגישה כדי לספר לה שהוא ערבי. מוזר.  
 אבל ספל קפה יש בו כדי להרגיע. ואפשר להאריך בשתייתו עד שיתם תקפו של  
 רשיון־תנועה צבאי. הפגישה מסתיימת והאוטובוס דוהר בין ההרים. בעל כרחו  
 הוא פולט: „קשה, באמת קשה להאמין“...